

Ivan Kartáč: *Prenominal possessive genitive in Czech*

Bakalářská práce. Praha: FF UK, 2019.

Posudek vedoucího.

Předkládaná bakalářská práce se zabývá dosud nedostatečně prozkoumaným gramatickým jevem v češtině: vyjadřováním genitivu posesivního v prenominální pozici. V práci se metodologicky kombinují poznatky funkčně-typologických přístupů k jazyku a současné postupy frekvenčního korpusového výzkumu.

Cílem práce bylo pomocí kvantitativních metod aplikovaných na data mluvených korpusů ověřit, které z faktorů mají (mohou mít) vliv na užití této konstrukce (v porovnání s genitivem postnominálním a částečně také s adjektivy), a tyto výsledky porovnat s poznatky z dalších jazyků. Zkoumány byly faktory životnosti, (syntaktické) váhy fráze, rekurze a ne/přítomnosti morfonologických alternací. Práce dochází k závěru, že významný vliv na užití prenominálního genitivu má životnost posesora i posesa a prezentuje také zajímavá relevantní zjištění týkající se faktorů rekurze a morfonologických alternací.

Bakalářská práce je členěna celkem do šesti kapitol. První kapitola krátce představuje téma a jednotlivé kapitoly. Druhá kapitola probírá pojem posesivity a představuje jednotlivé faktory (tj. prediktory). Ve třetí kapitole je prezentován samotný výzkum: výzkumné otázky, korpusová data, způsob konkrétního vymezení a anotace prediktorů a na tomto základě formulované konkrétní hypotézy. Čtvrtá kapitola se věnuje výsledkům vzniklým na základě dvou typů analýz: (i) autor analyzoval vliv jednotlivých prediktorů bez ohledu na ostatní prediktory (za použití různých testů inferenční statistiky), (ii) modeloval kombinovaný vliv prediktorů na použití prenominálního, nebo postnominálního genitivu (za použití binomiální logistické regrese). V páté kapitole jsou výsledky diskutovány a interpretovány v mezijazykovém kontextu. Poslední šestá kapitola stručně shrnuje závěry.

Hodnocení

Bakalářskou práci hodnotím velmi pozitivně. Autor v ní jasně prokázal schopnost odborné lingvistické práce a v řadě ohledů i překonal požadavky, které jsou standardně kladené na závěrečné práce tohoto stupně studia, zejména: (i) nastudoval si odbornou literaturu k teorii a metodologii výzkumu, (ii) zorientoval se samostatně ve statistických analýzách a vyhodnotil jejich aplikaci na data, (iii) provedl a vyhodnotil vlastní empirický výzkum s dobře vystavěnými hypotézami, (iv) lingvisticky interpretoval výsledky a zasadil je do relevantního odborného a jazykového kontextu. Text je psán stručně a výstižně (viz například úvod do pojmu posesivity v § 2.1 nebo popis hierarchie životnosti na s. 16) srozumitelnou odbornou angličtinou, je přehledně strukturován na kapitoly a oddíly, dobře pracuje s lingvistickými příklady; obsahuje jen drobné formulační nepřesnosti a chyby vyplývající z nepozornosti. Oceňuji, že je postup celého výzkumu dobře popsán včetně vysvětlení statistických metod; pro možnost replikovatelnosti by bylo pouze vhodné doplnit text i o přílohy s primárními daty a v závěru by bylo patřičné text mírně rozvinout a doplnit o možnosti dalšího výzkumu. Dále uvedené připomínky se týkají zejména jednotlivých doporučení, jak text/výzkum dále vylepšit. Po jejich vypořádání je text hodný časopisecké publikace.

Připomínky k obsahu

1. Na s. 18, příklad (17c): *Karlův a Josefův dům*. Jde o velmi zajímavý případ. Je zřejmé, že jde o dva koordinované posesivní vztahy. Je ale otázka, zda je možná interpretace jen dva domy (*Karlův dům, Josefův dům*) nebo i jeden dům (*dům Karla a Josefa*).

2. V § 2.1.2 se představují jednotlivé konstrukce atributivní posesivity. Chybí mezi nimi předložkový genitiv. Zejména vzhledem k tomu, že se s touto konstrukcí v textu dále pracuje. V textu by pro nerodilého mluvčího také mělo v tomto úvodu zaznít, že v případě užití genitivu je modifikace posesora nikoliv jen připuštěna, ale (podle tradičních popisů) také preferována.
3. V § 4.2.2 by měly být výsledky vztažené k hypotéze uvedené v předchozí kapitole. Dotaz: není drobný rozdíl ve váze u poses oproti očekávání způsobený tím, že obvyklými českými modifikátory jsou adjektiva, která mají u postnominálního genitivu prázdnou levou pozici, zatímco u prenominálního genitivu dále zvětšují váhu na levé straně (srov. *velký bráchy auto* vs. *velký auto bráchy*)?
4. K logistické regresi v § 4.3 mám návrh pro další práci s daty, kterou by bylo možné zahrnout do případného článku: doplnit anotaci posesivních adjektiv a sestavit multinominální model; případně modelovat binomicky posesivní adjektiva a prenominální genitiv (se zahrnutím jen relevantních prediktorů).

Drobné omyly a opomenutí

- Na s. 12 v příkladu (3a) patrně nemá být překlad „pes“.
- Na s. 19 v příkladu (15) je omylem exemplifikace pro „crossed dependency“ (viz původní studie), což neodpovídá uvedenému popisu „center-embedding“.
- Na s. 31 v § 4.2.1 jsou asi nesprávné hodnoty (1.35; 2.05; 1.69).
- Na s. 36 v příkladu (25a) jsou použity hodnoty z celého modelu, podle popisu asi měly být použity hodnoty ze zjednodušeného.
- Na s. 38 v 2. odstavci §5.1.1 je patrně omylem uvedeno, že také invariantní posesivní adjektiva typu *-ino* umožňují vyhnout se morfonologickým alternacím.
- Na s. 40 na prvním řádku má být nejspíš *adjectives* místo *pronouns*.

Otázka do diskuse

- V § 2.2.4 se rozebírá faktor alomorfie. Dotaz: bylo by možné (na základě nasbíraných dat, případně po další anotaci) přítomností morfonologické alternace vysvětlit také nepoměr ve frekvenci posesivních adjektiv od feminin a od maskulin (nejen těch invariantních)? Tj. ve vztahu k adjektivům ukázat signifikantně vyšší zastoupení genitivu (jakéhokoliv typu) u feminin oproti maskulinům? Faktor alomorfie podle mě dobře ukazuje na to, že výzkum by mohl být v budoucnu rozšířen také o usouvztažení s posesivními adjektivy, viz pozn. 4 výše.

Vzhledem ke všemu výše uvedenému mohu konstatovat, že práce jednoznačně splňuje požadavky standardně kladené na bakalářské práce, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení *výborně*.

Jan Křivan, 4. 9. 2019